

INHOUD

Vlinder, bij, krokodil 11

Rupsen 54

Egels 93

Schape 126

Buidelrat 181

Haaien 209

Slangen 244

Eenden 274

Bronnen 317

Aantekeningen van de vertaler 319

Vlinder, bij, krokodil

Op zoek naar voedsel vinden bijen en vlinders op de raarste plekken wat van hun gading is. Omdat ze voedselrijk water drinken, zitten ze vaak bij regenplassen. Zoals een foto van een ecooloog op onderzoek in Puerto Rico aantoont, gaan ze zelfs op de kop van krokodillen zitten om hun zilte tranen op te zuigen.

Haar jeugdvriend Martin is overleden en Tom, de vrouw die vasthoudt aan haar mannennaam, zit vertwijfeld achter de computer om een vakantie met waterglijbanen in Turkije te boeken. De herfstvakantie staat voor de deur. Over acht weken zullen de kinderen zich er niets meer van herinneren dat Tom die avond een beetje had moeten huilen en haar gezicht tegen papa's schouder had verstopt. Laat staan dat de kinderen die ietwat intrigerende, maar allang voorbijge toestand als verklaring zouden accepteren voor het feit dat ze het zonder de bontste en coolste waterglijbanen moesten stellen nadat ze aan het ontbijtbuffet voor de zoveelste keer met hun chocoladevingers hadden benadrukt dat er in de vakantie van een uitgebalanceerd voedingspatroon geen sprake kon zijn.

Als het nou een ongeluk was geweest, een plotse dood, dan had ze het echt niet aangekund om zich een weg door het hele aanbod te klikken: bungalow met twee slaapkamers, wellnesscenter, binnenzwembad, all-inclusive met of zonder tafelwijn, wel of geen rechtstreekse vlucht. Maar

dat Martin dood zou gaan was al maanden als stroperige modder het bewustzijn van zijn vrienden binnengesijpeld. ‘Hij gaat gewoon dood, of niet dan?’ had Judith, die hem even lang kende als zij en die de laatste jaren ook evenveel problemen met hem had gehad, Tom met Pasen al gevraagd. Typisch Judith om de vrome hoop van alle anderen de grond in te boren teneinde een perverse troost uit haar eigen paniek te putten. Tom, die een zus had die dan wel geen oncoloog maar wel arts was, had op geïrriteerde toon een met vaktermen doorspekte korte toespraak gehouden waaruit het tegendeel sprak: operatie, nieuwe methoden, en wat chemotherapie betreft staan ze vandaag de dag heel ergens anders dan nog maar een paar jaar geleden. Maar het feit dat Judith, die Tom normaliter provoceerde zodra ze de kans kreeg, haar destijds niet had tegengesproken, sprak boekdelen.

En nu is Martin dood, ligt hij ergens in een koeling, ademt niet meer, en ze nemen het domweg voor kennisgeving aan; bedroefd, geschrokken, maar niet verbijsterd. Hij had ook gisteren al kunnen overlijden, of nog een paar minuten langer kunnen doorgaan met zijn strijd. Nu, op dit moment, had hij nog kunnen strijden, hoewel Tom zich er geen voorstelling van wil maken hoe dat er precies uitziet. Waarschijnlijk een stuk kalmer dan het beweging suggereerende werkwoord. Of strijd je aan een dergelijk einde juist om eindelijk aan het leven te ontsnappen? Anderhalf uur later en zijn sterfdag zou pas morgen zijn geweest. Maar het is deze dag, die daar nu ligt als een keiharde scheidslijn tussen gisteren en morgen. Het zal tot in eeuwigheid Martins laatste blijven. Tot in eeuwigheid? Zolang er nog iemand leeft die zich hem kan herinneren. Bij zulke reusachtige gedachtesprongen in de toekomst duizelt het Tom.

Ze ontdekt een bontgekleurd reuzenrad met lichtsnoeren langs de stangen, ouderwets, zoals ze ze uit haar jeugd kent. De foto kan niet vergroot worden, maar in de omschrijving staat dat het clubhotel over een gratis toegankelijke minikermis beschikt. Dat zou de jongste nog wel leuk vinden: een kleine rupsbaan, een zweefmolen en dat belachelijke reuzenrad, een dwergenrad. Toen ze nog kleine kinderen waren, Judith, Martin en zij, droegen ze door hun moeders en oma's gebreide of gehaakte mutsen. Ongeveer in de kleuren van die Turkse kermis. Tom ziet daar een vingerwijzing in en boekt het hotel, ook al is het er een met vierhonderd bedden.

Deze keer hebben Jonas en Karo hun eigen tas bij zich, omdat ze om onbekende redenen pas die ochtend bij hen afgeleverd konden worden. Het halfuur speling waar hun moeder zich deze keer aan had weten te houden gebruikt Tom als volgt: ze vraagt haar man Georg om een paar potjes kwartet te spelen met de kinderen, terwijl zij zich met de betreffende tas in de slaapkamer terugtrekt. Zijn opmerking dat je op het laatste moment niet meer aan iets nieuws moet beginnen, beantwoordt ze met een veelzeggende doehet-nou-maar-gewoon-grimas. Gedetailleerder gaat ze hem niet uitleggen wat ze van plan is, want dan zou ze weer te horen krijgen dat ze zo langzaamaan *codependent* begint te worden. Maar mochten er na de vakantie weer klachten komen met betrekking tot dit onderwerp, iets waar ze terdege rekening mee houdt, dan is ze voorbereid. En dan zal hij haar nog dankbaar zijn voor haar *codependency*. In een oogwenk heeft ze de tas boven het echtelijk bed leeggegooid en broeken, T-shirts, jurken, ondergoed, sokken, kousen en zwemspullen als op een toonbank uitgesteld, in thematisch

bij elkaar passende groepjes. De briefjes die hun moeder erbij had gestopt, eentje blauw, eentje roze, legt ze weg. Dat is nog niet zo eenvoudig – ze zitten niet dichtgeplakt – maar ze kan zich het vergeet-me-niet-riedeltje zo ook wel voorstellen. Ze heeft vergelijkbare teksten gelezen, op verjaardags- en ansichtkaarten die de kinderen open en bloot laten rondslingeren omdat ze nu eenmaal kinderen zijn. Met haar mobiele telefoon maakte ze foto's van de vreemde kleren; dat is de enige mogelijkheid om achteraf te bewijzen dat er in de periode bij hen niets is kwijtgeraakt of achtergehouden. Tom voert al jaren een stille verdedigingsstrijd tegen Georgs ex-vrouw, wier klachten even kinderachtig als talrijk zijn. Altijd ontbreekt er volgens haar iets, mist ze een spiksplinternieuw cadeau of dat ene paar schoenen, waarvan ze dan koppig blijft beweren dat het zich bij Georg en Tom thuis moet bevinden. Als ze de ex moeten geloven worden er bij hen bovendien broodtrommeltjes opgegeten, gepaneerd, geroosterd of over de sla geraspt, want kennelijk verdwijnen die met tientallen tegelijk, hoewel de kinderen iedere tweede maandag van de maand met één exemplaar arriveren en de maandag daarop met één exemplaar vertrekken. Tom en Georg hebben het er ooit gekscherend over gehad om bij de Aldi twintig van die kleurige plastic doosjes te kopen en die bij haar te laten bezorgen – met de hartelijke groeten, hier heb je een voorraadjie. Ze hadden er samen flink om moeten lachen, het gelukkige koppel, en er nog meer bij gedronken. Toen had Tom moeten huilen en had ze gevraagd wanneer er nu eindelijk eens aan eind kwam aan dat moddergevecht.

Belangrijker zaken dan broodtrommeltjes duiken na verloop van tijd weer op – ‘Was toch bij mama,’ krijgen ze dan te horen wanneer ze de kinderen ernaar vragen – reden

waarom Georg tijdens telefoongesprekken met zijn ex over dit onderwerp inmiddels standaard begint te schreeuwen dat ze eerst haar eigen zwijnenstal op orde moet krijgen, aangezien het tot dan toe iedere keer zo was geweest dat ze alle anderen valselijk had beschuldigd. Bij die gelegenheden loopt Tom van de ene kamer naar de andere om de dubbele deuren dicht te doen, maar natuurlijk krijgen Karo en Jonas er weleens iets van mee. De kinderen reageren verschillend op deze ruzies. Jonas, de oudste, lijkt alles domweg van zich af te laten glijden. Als hij zijn spullen niet kan vinden of als hij iets is kwijtgeraakt, haalt hij zwijgend zijn schouders op. Hij weet niets, hij kan het zich niet herinneren, hij heeft niets gezien en heeft nergens iets mee te maken. De teflonlaag die hem aan alle kanten bedekt moet hem energie kosten, maar beschermt hem vermoedelijk weer elders. Tom bewondert hem daarom. Karo daarentegen is een droomster, die met haar verstrooidheid alle theorieën over meisjes en ordelijkheid weerlegt. Maar zij trekt het zich elke keer des te erger aan als er iets kwijt is, zoekt even onsystematisch als hysterisch in de oven, in de voorraadkast, in de diepste lades van Toms bureau. Om daar te belanden had de nieuwe en kennelijk uiterst waardevolle teddybeer die ze cadeau had gekregen van de oma van moederskant toch echt eerst nog leven ingeblazen moeten krijgen.

Tom is gek op het flodderige kleine meisje, hoewel ze hun het leven moeilijk maakt met haar driftbuien. En in tegenstelling tot Georg ziet Tom dat het probleem zich inmiddels aan het verplaatsen is. Karo heeft zichzelf eindelijk met pijn en moeite afgeleerd om lievelingsspeelgoed of cadeautjes tussen mama en papa heen en weer te slepen. Alle verwarring en verwijten werden ook het kind te veel. Maar nu Karo groot genoeg is om de wekenlange scheiding van haar

knuffels aan te kunnen, is ze ook sterk genoeg geworden om te rennen, van klimtoestellen te vallen en haar kleren te scheuren. En gescheurde kleren worden door de moeder van de kinderen momenteel tot het volgende strijdtoneel verheven, alwaar ze oprukt en je haar op een akelige manier, die afgezien van Georg en Tom niemand begrijpt, simpelweg niet kunt ontlopen.

Hoewel de scheiding al jaren achter hen ligt, verkeren Georg en zijn ex nog steeds in de altijd-en-nooit-modus die iedereen die weleens een relatierubriek in een tijdschrift heeft gelezen als eindtune herkent. De laatste venijnige zin van zijn ex, die Georg is vergeten zodra hij hem bij Tom dropt, luidt: *Nooit hebben de kinderen iets schoons aan als ze bij mij terugkomen, altijd zijn de spullen die ik gekocht heb gescheurd en kapot.*

Daarom neemt Tom tegenwoordig haar toevlucht tot geheime-dienstachtige methoden. Ze heeft alle kledingstukken die op elkaar lijken, vooral Jonas' broeken en Karo's snoezige spijkerrokjes, op onopvallende plekken met minuscule zilverkleurige oogjes gemarkeerd. Ze weet dus welke kleren van hen en welke van de andere kant zijn. Ze zou het kunnen bewijzen. Natuurlijk hoopt ze dat dat nooit nodig zal zijn, omdat ze zich er een beetje voor schaamt. Omdat het in feite niet om een broek van negentien euro vijftig gaat. En natuurlijk denkt ze soms met onbehagen aan Georgs uitspraak dat ze op dit vlak nooit gelijk zullen krijgen, omdat het er juist om gaat altijd, altijd, altijd ongelijk te hebben.

In normale weken zorgt ze ervoor dat de kleren waarmee de kinderen zijn aangekomen nog diezelfde avond in de wasmand verdwijnen en pas de laatste avond, de zondag erop, gewassen en gestreken hun weg terug naar de kin-

derkamer vinden. Dan kan het gat in de knie waar de ex haar op maandagmiddag telefonisch van beschuldigt alleen overdag zijn ontstaan, wat ze natuurlijk geenszins van Tom en Georg zal aannemen. Absolute zekerheid bestaat niet, dat moge duidelijk zijn. Maar een week in Turkije met een reistas vol kleding van de andere kant, met het verhoogde risico dat er tijdens de reis, aan het strand of in zee vreemde dingen stukgaan of misschien zelfs kwijtraken, is een horrorscenario voor Tom, vergelijkbaar met hoe een lijfwacht zich voelt wanneer paus of president spontaan besluit zich onder te dompelen in de menigte. En alleen daarom komt ze op het idee om de meest bedreigde kledingstukken, twee spijkerbroeken van Jonas, twee dunne zomerbroeken en een rokje van Karo, om te ruilen met eigen, met oogjes gemarkeerde kleding. Als die op vakantie kapotgaan – geen punt. Het zoveelste stille slachtoffer voor de innerlijke vrede van die arme kinderen. Tom moet na thuiskomst alleen niet vergeten de spullen weer om te ruilen, maar soms is ze bijna aanmatigend trots op haar overlevingstechnische inzicht.

Wanneer ze met grote vertraging aankomen is het niet zomaar donker, maar pikkeduister. Hoe immens vreemd alles is kunnen ze evenwel ruiken en horen. Wat er aan contouren herkenbaar is lijkt enerzijds de doorsnee omgeving van een vliegveld te zijn – parkeerplaatsen, silhouetten van hangars en vliegtuigtrappen – maar doet door de vochtige warmte, de hekken, het prikkeldraad en de schijnwerpers ook een beetje aan Guantánamo denken, een associatie waardoor Tom zichzelf meteen van racisme beticht.

Achter kleine tafeltjes in de buitenlucht staan rokende mannen met snorren. Op vertoon van een voucher krijg je van hen een nummer dat bij een van de vele bussen hoort.

In bus nummer 927, een minibusje, zit al een knappe, maar nogal gezette jonge vrouw, een opgezwollen Raponsje met melkwitte huid en pijpenkrullen. Ze houdt de hand vast van een magere, nog nauwelijks volwassen jongeman, van wie je hoopte dat het haar zoon was.

Georgs kinderen zijn stil en vermoeid; Lenny, het kind van hen beiden, zit op Toms heup en probeert zichzelf te troosten door met zijn neus langs haar sleutelbeen te wrijven. In de bus ruikt het naar een appelgeurboompje. Als Karo de gordel wil omdoen, blijkt dat slechts twee zitplaatsen van een gordel zijn voorzien. Tom werpt haar man een blik toe en ze verschikken zichzelf en de kinderen zo dat in elk geval Jonas en Karo vastzitten. Als de blondine in de rij voor hen merkt wat ze aan het doen zijn begint ook zij tevergeefs naar een gordel te zoeken. Ze praat in een vreemde taal op de jongen in, die vervolgens uitstapt en een van de snorren mee terugbrengt, die blijkbaar de chauffeur is en slechts in het Turks en met behulp van gebaren communiceert. Maar zijn uitgestrekte en naar buiten gedraaide handpalmen spreken een internationale taal.

'I don't go,' zegt het dikke meisje, en ze klimt uit het busje. *'I don't go.'*

'Is dat Zweeds?' vraagt Tom aan haar man.

'Volgens mij is het Engels,' antwoordt hij.

Ze geeft hem een por. 'Je weet wel wat ik bedoel.'

'Ik weet het niet. Deens, Fins, Noors?'

Tom kreunt en begraaft haar gezicht in het haar van haar kind. Kleine kinderen bieden je puur in fysiek opzicht een vluchtweg uit menige situatie; dat is een van de onloochenbare voordelen, en het werkt zelfs met stiefkinderen.

Enkele minuten later vindt er voor het open busje een snorrenvergadering plaats. De rook trekt naar binnen, de

sigaretten stinken naar turf of verbrand gras, zoals in Toms jeugd.

Martins vader rookte zulke kruidensigaretten. Het was helemaal niet zijn echte vader, hij rookte dat soort sigaretten en had een stem als die van Louis Armstrong. Toen ze nog klein waren speelden ze 's avonds beer met hem. Altijd als Judith en Tom bij Martin logeerden – Tom weet niet meer waarom, en of het echt zo vaak was als het haar nu voorkomt; alleen dat Martins moeder er nooit was, dat meent ze zich wel te herinneren – bracht die zonderlinge man de kinderen naar bed. Ze lagen in het donker te wachten, de deur stond op een kier, het licht uit de voorkamer viel naar binnen. Langzaam werd de strook licht breder, ze hielden hun adem in. Zachtjes brommend kwam Martins vader op handen en voeten naar binnen, hij knorde en smakte, hij was de grote hongerige beer. Bij de logeertrappen van de kinderen aangekomen kwam hij overeind, ontblootte zijn tanden, brulde alsof hij hen allemaal wilde opvreten, en zonder het echt te kunnen bewijzen is Tom tot op de dag van vandaag van mening dat Martin altijd het bangste was, zo bang dat hij bijna in zijn broek plaste. Maar de beer liet zich weer zakken en snuffelde aan hun gezichten. Bij ieder van hen knorde en bromde hij wat, op verschillende toonhoogtes, en dan lagen ze stil, hadden kippenvel, en soms aaiden ze hem, als om hem te kalmeren. Dan neuriede hij droevige deuntjes in hun nek en hun oren en uiteindelijk, als hij de kamer weer uit kroop, vielen ze heerlijk in slaap, aangezien het monster had laten zien dat hij een sterke beschermer was.

De Zweedse staat voor de bus voor zich uit te staren. Haar partner kijkt van haar naar de rokende snorren en weer terug. Een van de voormannen steekt zijn hoofd naar binnen